

Rubenskasteel

Opdracht

Opmaak van een herbestemmingsstudie van het Rubenskasteel
ism Erfgoedstudio en Bailleul Ontwerpbureau

Locatie

Zemst

Opdrachtgevend bestuur

Flanders Special Venues

Grasmarkt 61

1000 Brussel

Datum van de opmaak

2020-2022

uitgroeien tot het vlaggenschip en inspirerend pilootproject van het nieuwe Vlaamse toerismebeleid voor een Vlaams kastelen- en tuinennetwerk.

Deze opdracht met als voorwerp het uitvoeren van een herbestemmingsonderzoek van het Rubenskasteel betreft een eerste stap in het herbestemmingstraject van het Rubenskasteel en heeft als doel om op basis van het bouwhistorisch onderzoek, de bouwtechnische analyse, de ruimtelijke analyse (inclusief topografische studie) en het economisch potentieelonderzoek één of meerdere herbestemmingsscenario's te definiëren en de financiële en architecturaal-technische haalbaarheid daarvan na te gaan.

Inhoud

Het Rubenskasteel is eigendom van Flanders Special Venues (Vlaamse Overheid). De naam van het kasteel refereert naar de Vlaamse meester Peter Paul Rubens, die het kasteel in 1631 aankocht, grondig liet opknappen tot een luxueuze residentie in renaissancestijl en er samen met zijn echtgenote Helena Fourment woonde tot zijn dood in 1640. Sinds 1948 is het Rubenskasteel een beschermd monument. Het Rubenskasteel bestaat uit een prachtig gebouwencomplex met ophaalbrug en slotgracht gelegen in een sfeervolle groene omgeving met neerhof, tuinen, graslanden, vijvers, en bomen.

Volgens het regeerakkoord voor de beleidsperiode 2019-2024 past het Rubenskasteel in het toeristisch beleid om de Vlaamse Meesters in ere te herstellen en internationaal uit te spelen als troef. Flanders Special Venues heeft als opdracht om het Rubenskasteel te ontsluiten, herbestemmen en te laten

Historiek

De oorsprong van het huidige kasteeldomein gaat terug tot in de 11de of 12de eeuw waarbij de heren van Grimbergen deze toen zeer strategische plek in een meander van de Barebeek nabij de Zenne en tussen Mechelen en Brussel gekozen hadden als onderdeel van de defensiegordel van Brabant. Oorspronkelijk zou hier een houten uitkijktoren op een motte gestaan hebben, die vanaf de 13de eeuw vervangen werd door een stenen donjon met de Heren van Elewite en Wilre als vermoedelijke bouwheren. Het is aan deze stenen toren dat het Rubenskasteel zijn naam Steen ontleend zou hebben. Vanaf 1333 was het domein achtereenvolgens in handen van de adellijke families Taeve van Bouchout, Oudart, van Borchgrave en van Egmont

LANDSCHAP / ARCHITECTUUR / RESTAURATIE / STEDENBOUW

Team van Meer Architecten & co cvba / Sint-truidersteenweg 38 / 3500 Hasselt / T +32 11 24 32 04 / info@teamvanmeer.be / www.teamvanmeer.be

Rubenskasteel

Na het overlijden van Maria Kristina van Egmont (dochter van graaf Lamoraal van Egmont, die in 1568 in Brussel onthoofd werd) kwam het kasteel in 1622 in handen van Jan de Cools. De overlevering wil dat hij Rubens zou getipt hebben dat het kasteel te koop stond... In 1635 kochten Peter Paul Rubens en zijn tweede echtgenote Hélène Fourment het kasteel als buitenverblijf.

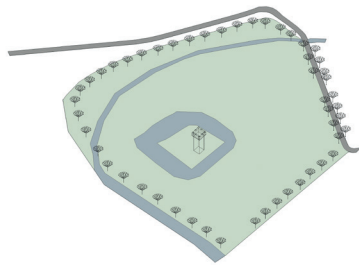
Na de dood van Rubens in 1640 ging het kasteel via het tweede huwelijk van H. Fourment over op de familie van Broeckhoven de Bergeyck. In 1804 komt het kasteeldomein in handen van de familie Coppens. Vooral in de periode 1876-1883 zou Charles Wouters Coppens grote werkzaamheden aan het kasteel uitvoeren o.l.v. architect Eugène Carpentier. In WO II wordt het kasteel bezet door de Duitse strijdkrachten en dient het ook als militaire basis van de geallieerden. In 1955 wordt het kasteeldomein gekocht door de familie Maison die het geleidelijk opnieuw restaureert. Er worden tijdens die periode geen noemenswaardige aanpassingen gedaan aan het kasteel.

Herbestemmingsstudie

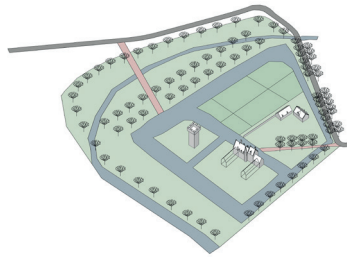
TeamvanMeer heeft samen met Erfgoedstudio en Bailleul Ontwerpbureau een grondige analyse van het kasteeldomein uitgevoerd waarbij nauwgezet de historische maar ook ruimtelijke en technische staat van de site en de gebouwen in kaart is gebracht. Vanuit deze analyse is een SWOT analyse opgemaakt die geresulteerd heeft in een aantal krachtlijnen die als basis dienen voor de opmaak van drie verhaallijnen: 'een plek om te ontsnappen aan de drukte van alledag'; 'een levendige plak voor een breed publiek' en 'Vlaamse meesters van vandaag en de toekomst'.

Op basis van deze verhaallijnen is een telkens een scenario uitgewerkt met een concrete invulling van de verschillende gebouwen en het omringende landschap.

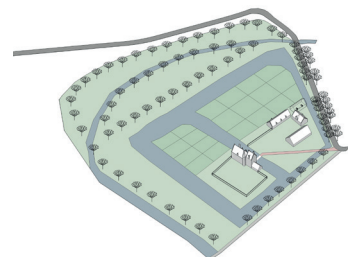

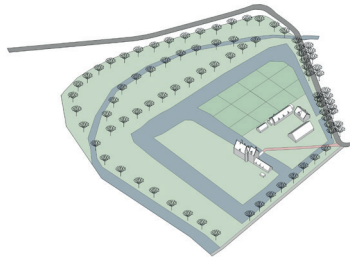
middeleeuwse motte

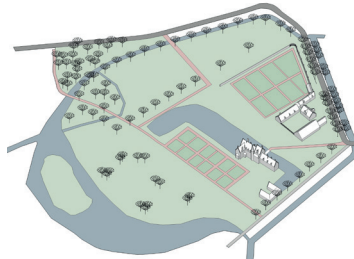
2e helft 17e eeuw

2e helft 18e eeuw

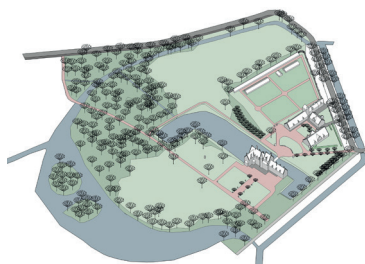
1e helft 19e eeuw

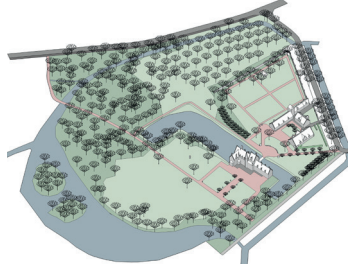
2e helft 19e eeuw

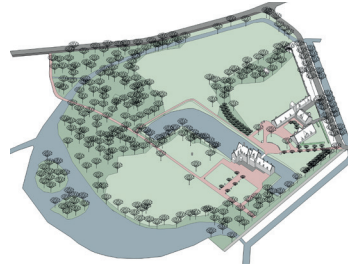
1914-1955

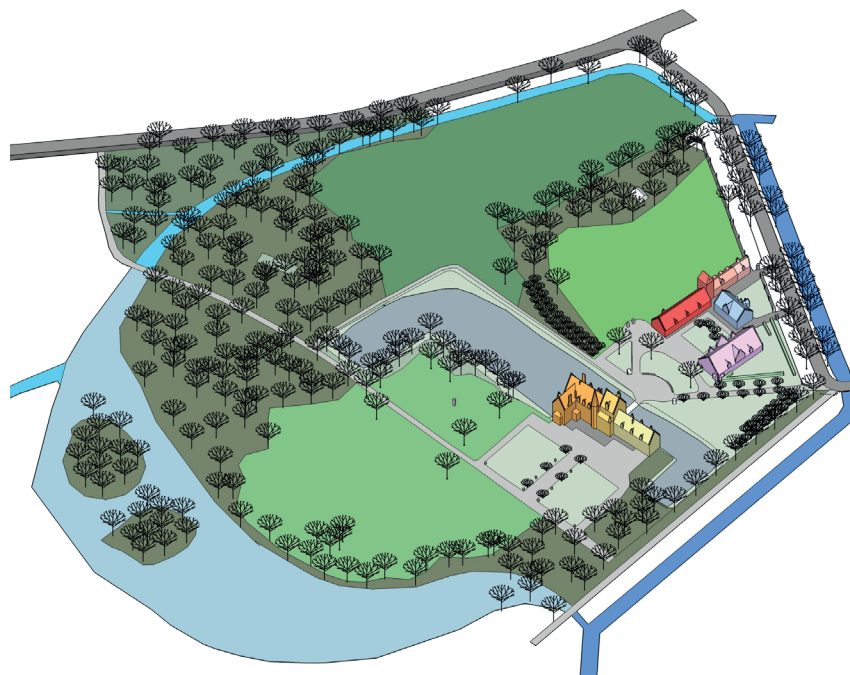
1955-2019

1971

2020

KASTEEL

- Vleugel met woonvertrekken
- Poortgebouw
- Dienstvleugel

NOORDELIJKE VLEUGEL NEERHOF

- Conciërgerie
- Orangerie
- Duiventoren
- Schuur

RENTMEESTERSWONING

GASTENVERBLIJF

GROENZONES

- Formele tuinaanleg
- Landschapspark
- Voormalige moestuin
- Waardevol grasland
- Boszone

WATER

- Kasteelvijver
- Sikkelvormige vijver
- Broekgracht
- Oude arm Barebeek

EIGENTIJDSE VLAAMSE MEESTERS EN AANSTORMEND TALENT

Net zoals Rubens leerlingen en experts samenbracht in zijn atelier, nemen eigentijdse Vlaamse meesters es aanstormend talent onder hun vleugels en stomen hen klaar voor de buitenwereld. Ze kunnen es samen broeden op ideeën, zich resoluut verdiepen in nieuwe technieken en hun creatieve geesten voeden.

De eigentijdse Vlaamse meesters komen uit alle segmenten van het culturele, artistieke en culinaire Vlaamse landschap. Van talentvolle chefs tot modeontwespers, tot zijn allemaal creatieve duizendpoten.

EEN BROEDPLEK VOOR DE VLAAMSE MEESTERS VAN MORGEN

Net zoals Rubens leerlingen en experts samenbracht in zijn atelier, nemen eigentijdse Vlaamse meesters es aanstormend talent onder hun vleugels en stomen hen klaar voor de buitenwereld.

